

Årsmelding 1998

BERGEN OFFENTLIGE BIBLIOTEK

1.263.920 bibliotekbesøk, 1.156.957 utlån, 158.094 informasjonstjenester og 444 arrangementer med vel 16.000 besøk, er tall som viser at biblioteket blir stadig mer brukt. Besøket har økt med 6% og utlånet med 10.5%.

I løpet av året er utbygging av hovedbiblioteket med en ny fløy på i alt 1.360m² prosjektert og klar for byggestart våren 1999.

Det er etablert kontakt mellom folkebibliotekene i de "Europeiske kulturbyene år 2000" om felles litteratur- og utstillingsprosjekt i år 2000. Midler er tildelt via EUs Ariane-program.

Med statlige tilskudd og fondsmidler er Bergen Offentlige Bibliotek sine tjenester på internett utformet til et "NETTBIBLIOTEK" som ble offisielt åpnet i mars. Denne nye "avdelingen" har en kresen design, og et variert innhold.

To filialer, hovedbiblioteket og musikkavdelingen er i gang med å prøve ut og evaluere ulike måter å anrette tilbud for ungdom på, mens de øvrige avdelingene utgjør "kontrollgruppen".

Til Festspillene i mai ble åpnet en stor utstilling i hovedbiblioteket om den legendariske "LANDSUTSTILLINGEN 1898 og DEN STORE MUSIKFESTEN I BERGEN"

Prosjektet med utprøving av ISO 9002-standard anvendt på folkebibliotek nærmer seg en konkluderende fase, og overgang til permanent drift. Da er det tatt et krafttak for strukturering av bibliotekets tjenesteutøvelse etter et anvendelig kvalitetssystem.

Trine Kolderup Flaten
biblioteksjef

Bergen Offentlige Bibliotek er organisert med hovedbibliotek, 7 filialer og bokbuss med 72 faste stopp. I tillegg selges bibliotekstjenester til landsfengselet i Åsane. Som vertsbibliotek for Hordaland Fylkesbibliotek er det også særlige oppgaver knyttet til fjernlån og samlingsoppbygging.

Tall fra virksomheten 1998

Avdeling	Utlån	<i>derav barn</i>	Referanse- tjenester	Besøk	Arr/bruker- orienteringer	Besøk, arr./ brukerorient.
Hovedbibl:	368.877		71.125	396.966	113	2.552
<i>Hovedutlån</i>	<i>299.617</i>		<i>43.000</i>		<i>34</i>	<i>227</i>
<i>Barneavd.</i>		<i>69.260</i>	<i>11.400</i>		<i>77</i>	<i>2.290</i>
<i>Lesesalen</i>			<i>16.725</i>		<i>2</i>	<i>35</i>
Musikkavd:	112.694	<i>1.378</i>	12.175	77.546	4	91
FILIALER						
Fana	130.678	<i>54.431</i>	15.325	140.682	57	2.186
Laksevåg	41.432	<i>15.908</i>	3.200	39.061	24	867
Landås	76.806	<i>27.404</i>	9.675	89.692	34	771
Loddefjord	99.541	<i>41.592</i>	11.825	153.296	60	1.859
Oasen	137.278	<i>61.780</i>	13.125	167.592	89	3.676
Ytre Arna	10.099	<i>5.658</i>	966	3.467	10	373
Åsane	129.146	<i>50.842</i>	14.550	166.177	73	3.749
Bokbuss	40.949	<i>26.344</i>	4.000	28.000	0	0
Fengsel	9.457	<i>0</i>	2.128	2.441	0	0
TOTAL 1998	1.156.957	354.597	158.094	1.263.920	446	16.124
TOTAL 1997	1.047.091	<i>326.845</i>	142.711	1.192.374	467	13.649

Det er brukt arbeidskraft lik 75 årsverk. I tillegg kommer 6.9 årsverk vaktmester/renhold. Bemanningsfaktoren for Bergen Offentlige Bibliotek er 25% under landsgjennomsnittet.

Det er registrert 14.145 nye lånere i 1998.

Biblioteket har 662.800 bøker, periodika, CD'er, etc. til disposisjon for bibliotekets brukere.

Regnskap 1998

Utgifter i alt: kr. 37.794.540,86
 - inntekter: kr. 2.820.368,12
 Netto utgifter kr. 34.974.172,74

Budsjett 1999

Kr. 38.971.800*
 Kr. 2.673.000
 Kr. 36.298.800

*i tillegg kommer "internhusleie" for kommunale lokaler: kr. 4.775.700

Brutto utgifter pr. utlån: kr. 32.66 (1997: kr. 34.82)
 Netto utgifter pr. utlån: kr. 30.22 (1997: kr. 31.64)

BERGEN OFF. BIBLIOTEK - KOMMENTARER TIL ÅRETS VIRKSOMHET

For femte år på rad økte utlån og besøk kraftig. I 1998 var utlånet 50.6 % høyere enn i 1993, besøket var 24.4 % høyere, og bemanningen 2 årsverk lavere.

Utlånet økte med 10,5%. Mest økte Oasen filial, tett fulgt av Musikkavdelingen. Over gjennomsnittet økte også Fana, Laksevåg og Loddefjord filialer og hovedbibliotekets voksenavdeling. Bare bokbussen hadde nedgang, 3%, og det var mindre enn reduksjonen i antall kjøredager skulle tilsi.

Utlån til ungdom og voksne, som fra før var høyt, har økt med 11.4%, mens materiell for barn har hatt en utlånsøkning på 8,5%.

Unge voksne er den dominerende brukergruppen i biblioteket, men de siste årene har det vært en liten forskyvning mot større andel voksne brukere fra 30-45 år.

De nye mediene tar 70% av økningen, men også bokutlånet øker.

Bare ca. 1/3 av bibliotekbesøkene resulterer i hjemlån. Bibliotekenes øvrige tilbud og tjenester brukes i minst like stor grad, og det stiller store krav til veiledningskapasitet og til gode lokaler.

Nye medier - oppbygging av grunnstammer ved avdelingene.

I 1998 ble kr 350 000 av bok- og mediebudsjettet avsatt til oppbygging og styrking av en grunnstamme nye medier for alle publikumsavdelingene.

Kriterier for utvalg og fordeling mellom avdelingene ble utredet av en intern arbeidsgruppe.

Utbygging av hovedbiblioteket

I løpet av året er utbygging av hovedbiblioteket med en ny fløy på i alt 1.360m² prosjektert og byggeanmeldt med sikte på byggestart våren 1999.

Samarbeid med folkebibliotek i Europa.

Det er etablert kontakt mellom folkebibliotekene i de "Europeiske kulturbyene år 2000" om felles litteratur- og utstillingsprosjekt i år 2000.

Ledere ved folkebibliotekene i Kulturbyene 2000 ble invitert til Bergen i februar for å diskutere samarbeidsprosjekter. Lederne i Helsingfors, Brussel, Reykjavik og Krakow deltok på møtet.

Bologna og Praha var forhindret fra å møte, men signaliserte interesse for prosjektet "Literature 2000". Det ble søkt om midler til prosjektet via EUs Ariane-program. Søknaden ble innvilget med 69.906,43 EURO (ca 575.000,- Nkr.)

Bergen Off. Biblioteks "NETTBIBLIOTEK" åpnet 31.mars 1998.

Med statlige tilskudd og fondsmidler er Bergen Offentlige Bibliotek sine tjenester på internett utformet til et "NETTBIBLIOTEK" som ble offisielt åpnet i mars. Denne nye "avdelingen" har en kresen design, og et variert innhold, ikke minst for barn. Nytt stoff, tips og gode linker kommer jevnlig til. Fra åpningen og ut året er det registrert 498.395 vellykkede forespørsler etter sider. Vestlandsforfatterne har fått mer enn 14.000 forespørsler. Voksenavdelingen 11.129 (*unntatt linksidene*) og Musikkavdelingen 9.400, av disse mer enn 3.300 til Grieg-sidene. Lokalhistorie 4781, mens 7557 besøkte barneavdelingen.

Datakommunikasjon

Datalinjene mellom hovedbibliotek og filialer har nå for liten kapasitet i forhold til det som kreves for at bibliotekets datasystem skal fungere raskt nok i det daglige arbeidet.. Det er også problemer med stabiliteten på linjene. I tillegg vokser behovet for at filialene må få bedre internett-tilgang, både

for publikum og for personalet. Sammen med sentral IT-avdeling i kommunen, har biblioteket arbeidet med å finne mulige løsninger.

Problemene er ikke løst, men det arbeides med løsninger utenom kommunens datalinjer, basert på enten Frame Relay eller leide faste linjer.

Ungdom og lesning.

5 avdelinger (Hovedbibliotekets voksenavdeling og barneavdeling, musikkavdeling, Oasen og Loddefjord filialer) deltok fra høsten -98 i et forsøk om Ungdom og lesning, med spesiell vekt på unge gutters lesning: Hva leser gutter i alderen 11-17 år, - stemmer det som hevdes på flere hold: at gutter i den alderen nærmest slutter å lese? Likeledes undersøkes: Hvor sterkt står skjønnlitteraturen; særlig den spesielle "ungdomsromanen"- i forhold til faglitteratur, til nye media, tegneserier o.l.

Ulike typer litteratur eksponeres, og bruken blir dokumentert ved hjelp av statistikk. Øvrige filialer brukes som "kontrollgruppe".

Kvalitetssikringsprosjektet

I løpet av 1998 er arbeidet i forhold til filialene vektlagt.

Prosjektet med utprøving av ISO 9002-standard anvendt på folkebibliotek nærmer seg en konkluderende fase, og overgang til permanent drift. Da er det tatt et krafttak for strukturering av bibliotekets tjenesteutøvelse etter et anvendelig system for derigjennom å oppnå og holde ved like jevnt høy service på en effektiv måte.

Søndagsåpne bibliotek.

Hovedutvalg for fritid og kultur ønsket en utredning omkring muligheten for å holde biblioteket åpent søndager også. Sak ble fremlagt, men kostnader ved dette ville bli såvidt store at det ble vedtatt ikke å gå videre med saken. HOFR viste i sitt vedtak til den vanskelige ressursituasjonen ved biblioteket og beklaget at det ikke var mulig å prioritere søndagsåpent bibliotek innenfor dagens økonomiske og personellmessige rammer.

Desentralisering og bydelsorganisering av kommunale tjenester, omstillingsarbeid.

I 1998 foregikk arbeid omkring desentralisering og bydelsorganisering av kommunale tjenester, og endring av styringsform, fra Formannskapsmodell til Parlamentarisme, ble utredet. Bystyret vedtok 26.oktober å innføre bydelsstyring fra 01.01.2000. Arbeidet omkring bydelsorganisering engasjerte alle deler av kommunen, og bibliotekledelsen måtte legge ned mye arbeid med å analysere og konsekvens-utrede bibliotekets virksomhet innen en slik modell.

Fritids- og kulturarbeid for psykisk utviklingshemmede.

Bibliotekets rolle i dette arbeidet fikk sin endelige form i 1998, etter at kommunalavdelingen Fritid og Kulturs ressurser var endelig fordelt mellom Kulturkontorene, Idrettsavdelingen og Bergen Off. Bibliotek.

Avdelingsleder Hans Helland ble engasjert på åremål, i 75% stilling, til arbeid på PU-feltet i bibliotekets regi.

"LANDSUTSTILLINGEN 1898 og DEN STORE MUSIKFESTEN I BERGEN"

Til Festspillene i mai ble åpnet en stor utstilling i hovedbiblioteket med tema:

"LANDSUTSTILLINGEN I BERGEN 1898 med internasjonal fiskerimesse og DEN STORE MUSIKFESTEN I BERGEN". Musikkfesten var forløperen for de Internasjonale Festspillene i Bergen, og Edvard Grieg var primus motor.

Hundreårsjubileet ble feiret; i Bergen Off. Bibliotek med utstilling, med markering i Grieghallen, Griegsamlingen og Musikkavdelingen, og Festspillene tok opp tråden fra 100 år siden i en del av sitt program, ved satsing på norsk musikk, og ved at Concertgebouw fra Amstedam deltok også i årets Festspill, som for 100 år siden.

SAMMENLIGNING MED ANDRE STORBYBIBLIOTEK OG BERGEN / HORDALAND

I 1998 økte besøket ved Bergen Off. Bibliotek med 6%, og ligger nå ca.20% over landsgjennomsnittet, men under f.eks. Stavanger og Trondheim.

Utlånsutvikling over en periode på 5 år for de norske storbyene:

Utlån:

UTLÅN	1994	1995	1996	1997	1998
BERGEN	837192	903138	990406	1047091	1156957
OSLO	2203864	2187580	2365828	2235550	2275490
STAVANGER	820610	814547	807000	724138	703700
TRONDHEIM	736229	694976	692350	676647	708755

Utlån pr. innbygger:

BIBLIOTEK:	Utlån pr. innb. 1994	Utlån pr. innb. 1996	Utlån pr. innb. 1998
BERGEN	3,81	4,44	5,13
OSLO	4,61	4,76	4,59
STAVANGER	8	7,73	6,58
TRONDHEIM	5,18	4,81	5

Utviklingen i Bergen er atypisk sammenlignet med de andre store byene i Norge. Flere av disse har tidligere hatt en stor vekstperiode, men har flatet noe ut, spesielt gjelder dette Stavanger og Trondheim, hvor økningen, som også var knyttet til nye lokaler, gikk frem til begynnelsen av 90-tallet.

I nordisk sammenheng er Norge fortsatt på bunn. Utlånstall fra Bergen og vennskapsbyene er representative for nivået på bibliotekutlånet i de nordiske landene:

Utlån pr. innbygger i nordiske vennskapsbyer 1998:

Bergen:	5.13
Åbo:	18.76
Århus:	18.26
Gøteborg:	8.20

Bergen og Hordaland:

Bruken av Bergen Off. Bibliotek er annerledes enn resten av Hordalandsbibliotekene sett under ett. Bergen, som har 52,6% av folketallet, har f. eks 68% av alt bibliotekbesøk i fylket, 60% av alt bokutlån til voksne, 76% av "andre medier"- utlånet, men bare 41% av utlånet til barn. Det må understrekes at det er store variasjoner fra kommune til kommune både i ressurser og aktivitetsnivå.

	Hordaland utenom Bergen-98	Bergen kommune -98
utlån pr. innb	4,41	5,13
driftsutgifter pr. innb.	209,78	155,14
medieutg.pr innb.	33,27	29,35
lønn/medieutg.pr. innb.	147,87	137,91

DE ENKELTE AVDELINGER:

De sentrale tjenestestedene og spesialavdelingene

Hovedbiblioteket og Musikkavdelingen/Griegsamlingen og Bokbussen har lånere fra alle deler av Bergen. I alt hadde disse avdelingene et besøk på 502 512 og et utlån på 522 520 i 1998.

Dette er en økning på hhv. 1,5% og 9.6% i forhold til 1997.

Ungdom og unge voksne er de dominerende lånergruppene ved Hovedbiblioteket og Musikkavdelingen. Som spesialavdelinger stiller de sin kompetanse til rådighet også for andre avdelinger og filialer.

Hovedbiblioteket:

Endring i utlån: +9,7%

Endring i besøk: + 1.7%

Antall årsverk ved publikumsavdelingene: 22.4.

Utlån pr. årsverk: 16 468

Hovedbiblioteket sliter med alt for lite plass. Bruken av lesesalsplasser har endret seg over tid, stille lesesal brukes lite, mens øvrige leseplasser mellom hyllene er overfylte.

Voksenavdeling og barneavdeling deltar i prosjektet "Ungdom og lesning" og samarbeider om et tilbud rettet spesielt mot unge mennesker.

Musikkavdelingen:

Endring i utlån: + 14.8%

Endring i besøk: + 4,8%

Antall årsverk: 5.5. Utlån og veiledning: 4 årsverk. Indre tjenester, inkl. Griegsamlingen: 1.5 årsverk

Musikkavdelingen ble tilført ett årsverk i 1998 og har et utlån pr. årsverk på: 22 538. (28 173)

Musikkavdelingen kjøper selv inn og registrerer eget materiale. Med tilskudd fra Hordaland

Fylkesbibliotek er det også foretatt noe retrospektiv dataregistrering av eldre noter i -98.

Musikkavdelingen deltar i prosjektet "Ungdom og lesning"

Griegsamlingen har hatt omfattende referanseoppgaver for 12 gjestende forskere, og en jevn strøm av forespørsler ellers.

Bokbussen

Endring i utlån: - 3%

Endring i besøk: - 9.7%

Antall årsverk: 3. Bibliotekarer: 1.5. Sjøfører: 1.5

Utlån pr. årsverk: 13 650

For Bokbussen var 1998 et vanskelig driftsår. Bokbussens tekniske tilstand har gjort dette året tungt for avdelingen, men hyppige og kostbare verkstedsbesøk.

Bergen landsfengsel.

Endring i utlån: + 10 %

Antall årsverk: 1, medregnet 0.2 til innkjøp/katalogisering.

Utlån pr. årsverk :9 457

Biblioteket er inne i en positiv utvikling, med stor økning i utlånet. Etter år med vikarer i stillingen som fengselsbibliotekar, ble Tove Holme fast ansatt i stillingen fra september.

Filialene:

De fire store filialene; Fana, Loddefjord, Oasen og Åsane har høy utnyttelse av ressursene, med gode åpningstider og høyt utlån pr. ansatt.

De to mellomstore filialene: Laksevåg og Landås ligger geografisk såvidt nær hovedbiblioteket at bydelenes innbyggere dels bruker hovedbiblioteket som "sitt" bibliotek. Filialene er fyller likefullt viktige funksjoner. Ytre Arna er et godt tilbud for det nærmeste området, men når ikke utover det. Undersøkelser viser at brukere i varierende grad er trofaste mot biblioteket i egen bydel, hvilket bibliotek man benytter beror på hvilke tjenester man søker, hvor man arbeider eller handler og også

hvilken fase i livet man er i: Ungdom søker til sentrum. Små barn og de eldste blant oss ønsker seg tilbud i det helt nære miljø.

Fana filial

Endring i utlån: + 12.6%

Endring i besøk: + 8%

Antall årsverk: 5.55

Utlån pr. årsverk: 23 546

Fana har hatt en jevn, høy økning i utlån siden de flyttet i nye lokaler i 1991. Etter en midlertidig utflating i -97 (+3.8%) økte utlånet i 1998 med hele 12.6% i forhold til -97.

Laksevåg

Endring i utlån: + 12.2%

Endring i besøk: + 5.7 %

Antall årsverk: 2.5

Utlån pr. årsverk: 16 573

Filialen ble pusset opp høsten 1997 og holdt i den forbindelse delvis stengt i 5 uker, noe som førte til nedgang i utlån og besøk. Den forholdsvis store økningen i utlån/besøk fra 1997 forklares delvis av dette, men uten tvil er avdelingen inne i positiv utvikling, noe som i stor grad tilskrives trivelige, nyinnredede lokaler.

Landås

Endring i utlån: + 1.7%

Endring i besøk: + 2.7%

Antall årsverk: 4.66

Utlån pr. årsverk: 16 482

Landås sliter med gamle og uhensiktsmessige lokaler. Det er spesielt ille at avdelingen mangler tilkomst for fysisk funksjonshemmede.

Loddefjord

Endring i utlån: + 11.4%

Endring i besøk: + 1,2%

Antall årsverk: 5

Utlån pr. årsverk: 19 908

Loddefjord har gode og åpne lokaler som tåler et stort besøk. Den ligger gunstig til, i kjøpesenteret, og frister til bruk "på stedet". Filialen har i alle år vært atypisk, med et særs stort besøk i forhold til utlån. Avdelingen deltar i prosjektet "Ungdom og lesning" og har engasjert seg sterkt i å utprøve tiltalende presentasjon av nye emneområder etc, med et bedre plassert IT-tilbud i tilknytning til dette tilbudet.

Oasen

Endring i utlån: + 15,6%

Endring i besøk: + 13.8%

Antall årsverk: 5

Utlån pr. årsverk: 27 456

Oppussing av lokalene i 1996 var starten på en stor aktivitetsøkning ved filialen. Fra -96 til -97 økte utlån og besøk omlag 25%, og med årets ytterligere store økning har personalet et utlån pr. ansatt som er langt over grensen for det akseptable. Filialen deltar i prosjektet "Ungdom og lesning".

Ytre Arna

Endring i utlån: + 7,6%

Endring i besøk: - 2%

Antall årsverk: 0.53

Utlån pr. årsverk: 19 055

Filialen er et nærmiljøtilbud for innbyggerne i Ytre Arna. Avdelingen har bare publikumsarbeid; bokvalg og budsjettoppfølging skjer ved hovedbiblioteket. Mer enn 50% av utlånet er til barn. Det gis ikke klasseundervisning, men 10 arrangementer for barn ble holdt i 1998.

Åsane

Endring i utlån: + 11.5%

Endring i besøk: + 20.5%

Antall årsverk: 5.84

Utlån pr. årsverk: 22 114

Både utlån og besøk økte kraftig. Besøksøkningen kommer dels av at tellerne er flyttet ned, slik at små barn nå kan telles med. Lokalene i Åsane er altfor små og dertil uhensiktsmessige, og filialen var sprengt før årets økning i besøk. Lokalene er klart den største bremseklossen for en videre utvikling av filialen.